

SCORE Endeksi - Genel Bakış

SCORE ENDEKSİ NEDİR?

Topluşsal Yakınlaşma ve Uzlaşma (SCORE) Endeksi dünyadaki çoklu etnik yapıya sahip toplumlarda barış halini ölçmek için tasarlanmış yenilikçi bir araçtır." Bu amaçla SCORE, barışın iki temel unsuru olan – **uzlaşma ve topluşsal yakınlaşma - ve bu iki unsur arasındaki karmaşık yapısal ilişkiyi inceleyerek**, barış inşasına yönelik uygulamalar için yol göstermektedir.

SCORE Endeksi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Güven ve İşbirliği için Hareket Programı ve Sürdürülebilir Barış ve Demokratik Kalkınma Merkezi (SeeD) ortak projesi olup, USAID Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) tarafından finanse edilmiştir. Özellikle **çatışma yaşamış, çok etnik yapılu toplumlar** için uygun olan söz konusu araç, ulusal ve uluslararası paydaşlara barış inşasına ve devlet inşasına yönelik siyasi uygulamalar da önermektedir.

SCORE Endeksi aynı zamanda "Topluşsal Yakınlaşma" ve "Uzlaşma" unsurlarının siyasi uzlaşmaya ne kadar hazır olduğunu (olası bir referandumda 'Evet' oyu kullanma olasılığını) ne derece etkilediğini ölçmektedir. Elde edilen sonuçlar ise, barış inşasına yönelik kaynakların etkin kullanılması için yol göstererek, sürmekte olan barış süreçlerini desteklemeyi hedeflemektedir. Şu ana kadar, Kıbrıs'ta iki kez yapılan SCORE araştırması (2013 ve 2014), birer kez de Bosna-Hersek ve Nepal'de uygulanmıştır.

TOPLUŞSAL YAKINLAŞMA NEDİR?

"Kaynaşmış bir toplum tüm üyelerinin refahı için çalışan, dışlanma ve ötekileştirme ile mücadele eden, aidiyet hissi oluşturan, güven artıran, ve toplum üyelerine daha iyiye ulaşabilme imkanı sağlayan toplumdur." (OECD 2011)

UZLAŞMA NEDİR?

"(Gruplar arası) uzlaşma, uyuşmazlıkların çözülmesine mani olan duygusal engellerin ortadan kaldırılmasıdır." (Shnabel & Nadler, 2008'den uyarlanmıştır)

Kıbrıs'ta SCORE Endeksi nasıl geliştirildi?

Topluşsal Yakınlaşma

Değişkenler:

- Kamusal alanda yolsuzluk
- Toplum ve kanunlarla ilgili yaşam tatmini (kamusal yaşam koşullarıyla ilgili duyulan tatmin)
- Kurumlara duyulan güven (ör. polis, yargı sistemi, meclis, hükümet)
- Kurumların temsil edebilirliği (kurumların vatandaşların yararı için çalıştığı inancı)
- Ekonomik güvenlik (düzenli bir temel gelire sahip olmak, ihtiyaçların karşılanabilmesi)
- Siyasi güvenlik (siyasi görüş ve fikirleri özgür şekilde ifade edebilmek)
- Kişisel güvenlik (her türlü şiddetten muaf olmak)
- Sivil katılım (kamusal hayatta aktif olmak)

Uzlaşma

Değişkenler:

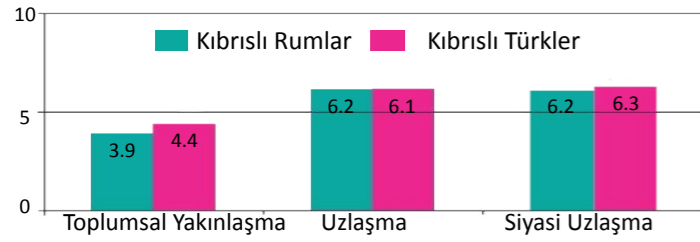
- Diğer topluma karşı olumsuz, alışlagelmiş yargılar
- Sosyal mesafe (diğer toplumla hiçbir sosyal bağın olmaması veya sosyal/profesyonel bağlarının zayıf olması isteği)
- Gruplar arası kaygı (diğer toplumun üyeleri ile karşılaşmaktan tedirgin olmak)
- Sosyal tehditler (diğer toplumu kendi toplumuna karşı bir tehdit unsuru olarak görmek)
- Etkin ayrımcılık (diğer toplumun üyelerine karşı açık şekilde ayrımcılık yapmak)
- Kültürel mesafe (diğer toplumu kültürel olarak farklı görme eğilimi)
- Diğer toplumla etkileşim

Siyasi Uzlaşmaya Hazır Olmak

Değişkenler:

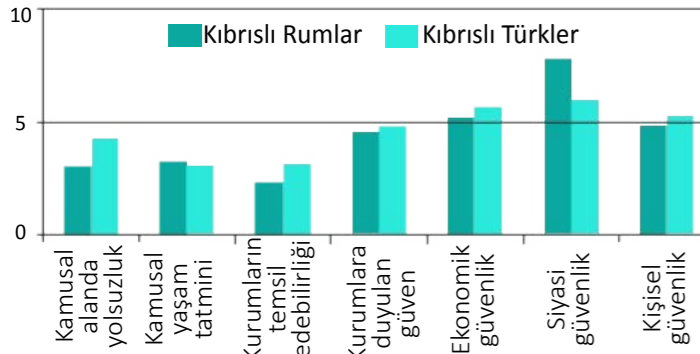
- Olası bir referandumda 'Evet' oyu kullanma eğilimi
- Görüşmelerden sonuç alınması ve bir anlaşma sağlanması beklentisi
- İki bölgeyi, iki toplumlu bir federasyona verilen destek
- Statükonun sona ermesi için verilen destek

Toplumlara göre Ortalama Puanlar - 2014 (0-10 puan arası)

- Toplumsal yakınlaşmanın her iki toplumda da düşük olduğu görülmektedir.
- Uzlaşma puanlaması iki toplum arasındaki mesafeyi işaret etmektedir.
- Siyasi uzlaşmaya ne kadar hazır olduğu ile ilgili puanlama ise toplumların uzlaşma konusunda kararsız olduğunu göstermektedir.

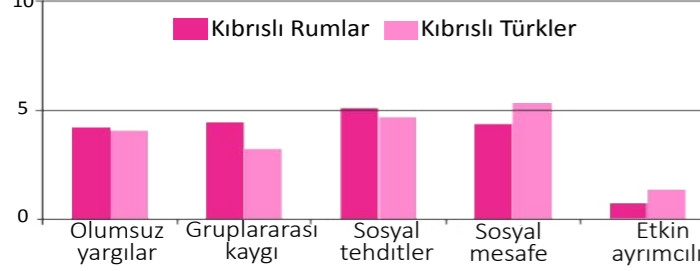
Toplumsal Yakınlaşma (0-10 puan arası)

- Kurumların temsil edebilirliği her iki tarafta da toplumsal yakınlaşma seviyesini olumsuz etkilemektedir.

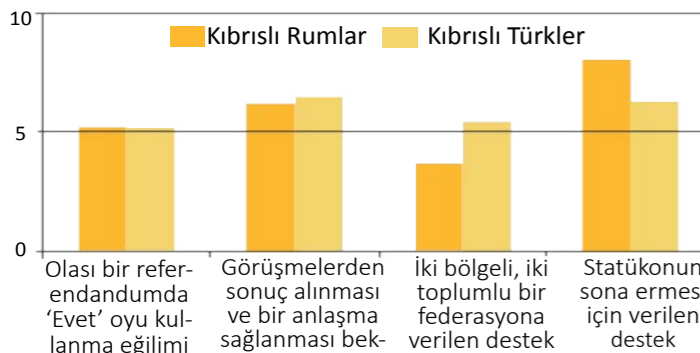
Uzlaşma (0-10 puan arası)*

*Aşağıdaki göstergelerin puanı arttıkça, siyasi bir uzlaşma eğilimi azalmaktadır.

- Kıbrıslı Rumlar'ın uzlaşma eğilimini en fazla etkileyen unsur, Kıbrıslı Türkleri kendi ekonomik kalkınmaları ve iş istihdamları konusunda tehdit olarak algılamalarıdır.
- Kıbrıslı Türkler'in kendilerini diğer toplumdan uzak tutma isteği ise uzlaşma eğilimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Siyasi Uzlaşma (0-10 puan arası)

- Kıbrıslı Rumlar statükonun sona ermesini (Kıbrıslı Türkler için) daha fazla istemektedir.
- Kıbrıslı Türkler federal bir çözümü (Kıbrıslı Rumlar için) daha fazla desteklemektedir.

Demografik yapı

Bazı demografik gruplar siyasi uzlaşmaya karşı direnç göstermektedirler.

SCORE 2013 ve SCORE 2014 Araştırma Sonuçlarının Karşılaştırması

SCORE Kıbrıs'ta bir yıl içerisinde iki kez uygulanmış ve verilerin karşılaştırılarak bazı eğilimlerin saptanmasını sağlamıştır. Ortaya çıkan en ilginç sonuçlar ise şöyledir:

- Kıbrıslı Türkler için, diğer toplumla temas (etkileşim) kalitesi 2013 yılında olumluyken 2014 yılında olumsuz olarak değişim gösterirken, uzlaşma eğilimi ve olası bir referandumda 'Evet' oyu kullanma olasılığı ise aynı yıl süresinde düşüş göstermiştir. İki toplum arasındaki kültürel mesafe ise 2013 ve 2014 yılı arasında daha da artmıştır.

- Kıbrıslı Rumlar için (Kıbrıslı Türklerle) kültürel mesafe 2014 yılında artmıştır; fakat Kıbrıslı Türklerle temas (etkileşim) kalitesi, uzlaşma eğilimi ve olası bir referandumda 'Evet' oyu kullanma olasılığı değişmemiştir.

Kıbrıslı Rumlar (Kıbrıslı Türklerle yönelik)			
DEĞİŞKEN	2013 (0-10)	2014 (0-10)	Fark
KÜLTÜREL MESAFE	6.1	7.0	+0.83 ↑

Kıbrıslı Türkler (Kıbrıslı Rumlara yönelik)			
DEĞİŞKEN	2013 (0-10)	2014 (0-10)	Fark
UZLAŞMA	6.9	6.2	-0.69 ↓
KÜLTÜREL MESAFE	5.4	6.2	+0.80 ↑
TEMAS (ETKİLEŞİM) KALİTESİ	6.8	3.7	-3.12 ↓
OLASI BİR REFERANDUMDA 'EVET' OYU KULLANMA OLASILIĞI	5.7	5.2	-0.5 ↓

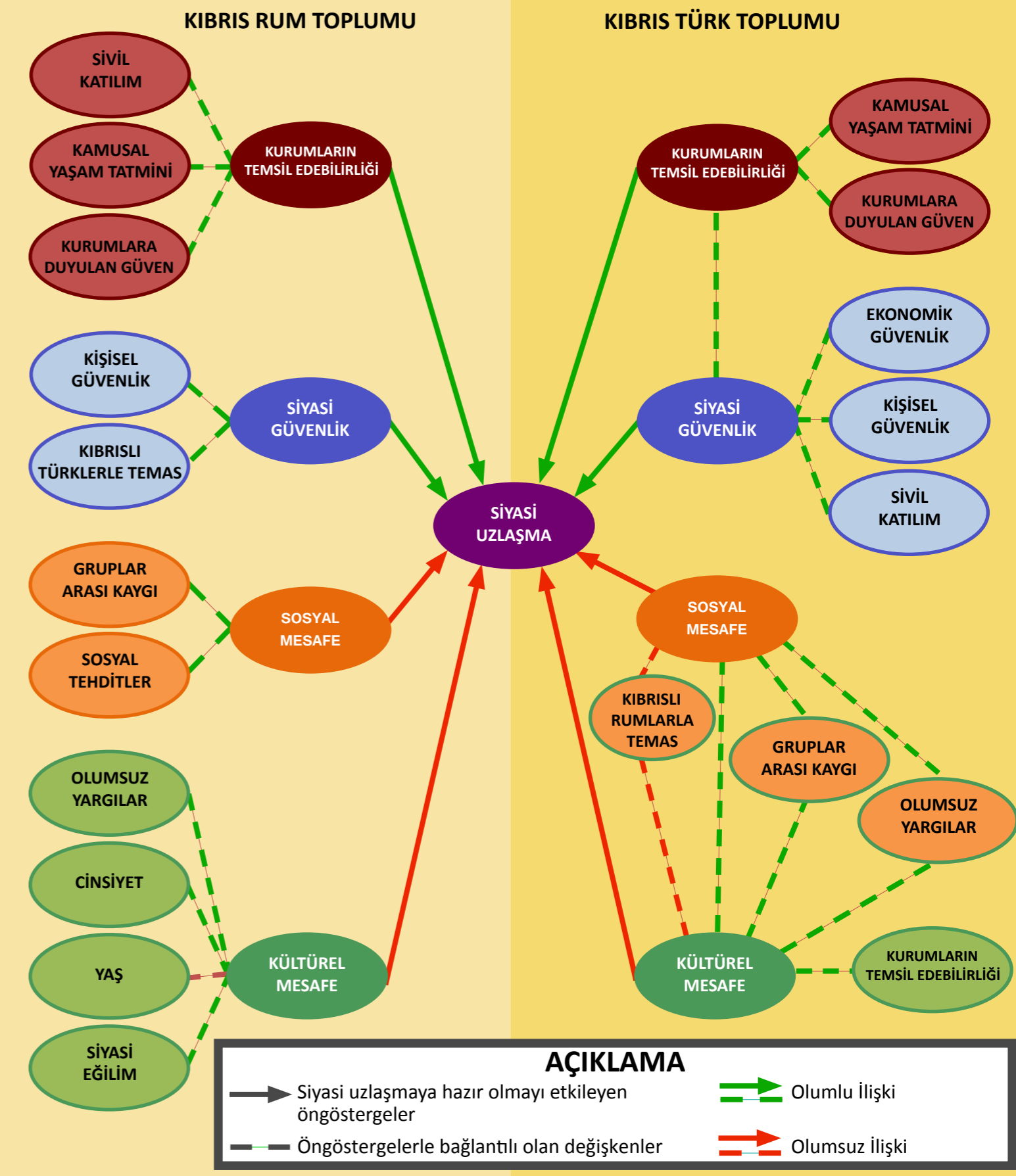
*Yukardaki tablolar yalnızca istatistiksel olarak anlamlı olan sonuçları göstermektedir.

SCORE Endeksi bir UNDP-ACT, USAID ve SeeD ortak projesidir. Daha fazla bilgi için: www.scoreforpeace.org, info@seedsofpeace.eu

Siyasi uzlaşmanın öngöstergeleri ve her iki toplumda bu öngöstergelerle bağlantısı olan etkenler

Aşağıdaki şekil toplumlarda siyasi uzlaşmaya hazır olmayı etkileyen değişkenleri (öngöstergeleri) ve bu öngöstergelerle bağlantılı olan değişkenleri göstermektedir. Koyu oval içerisinde görülen dört öngösterge her iki toplumda da siyasi uzlaşmayı olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Olumlu ilişki (yeşil çizgiler) daha yüksek puanı olan öngöstergelerin, siyasi bir uzlaşmaya daha fazla hazır olduğu belirtirken, olumsuz ilişki (kırmızı çizgiler) ise daha yüksek puanı olan öngöstergelerin, siyasi bir uzlaşmaya daha az hazır olduğunu belirtmektedir. Bu öngöstergelerin herbiri aynı zamanda (açık renk ovaler içerisinde gösterilen) SCORE değişkenleri ile de bağlantılıdır. Söz konusu olan tüm bu bağlantılar yol gösterici uygulamaların hazırlanmasına ışık tutmuştur. Daha fazla bilgi için: www.scoreforpeace.org.

KIBRIS İÇİN ÖNERİLEN GENEL SİYASİ UYGULAMALAR

- 1. ÇEŞİTLİLİK BENİMSENMELİ:** Kıbrıs'ta kültürel çeşitliliğin benimsenmesi için yol gösterilmeli.
- 2. SOSYAL MESAFE AZALTILMALI:** İki toplum arasındaki sosyal mesafenin azaltılması için pratik yöntemler geliştirilmelidir.
- 3. KATILIMCILIK ARTIRILMALI:** Müzakerelerin daha kapsayıcı ve katılımcı olması için yeniden yapılandırılmalı ve katılımcı demokrasi yolunda daha etkin adımlar atılmalıdır.
- 4. İNSANİ GÜVENLİK SAĞLANMALI:** Vatandaş odaklı bir yaklaşım benimsenerek insan güvenliği (siyasi, ekonomik, ve bireysel güvenlik) her yönü ile irdelenmelidir.

MÜZAKERELERDEKİ PAYDAŞLAR İÇİN ÖNERİLEN UYGULAMALAR:

- İki toplum arasında işbirliği sağlayan **Teknik Komitelere** sosyal mesafeyi azaltmaları için yatırım yapılmalı, yapmış oldukları çalışmaların örnek teşkil etmesi amacıyla kamuoyu ile paylaşılmalıdır.
- Olası bir çözüm halinde diğer toplumun yönetimi altında yaşayacak Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rumların kültürel ihtiyaçlarına odaklanılmalı, ve aynı zamanda Kıbrıs barış süreci çerçevesinde sürdürülen dini liderler diyalogu desteklenmelidir.
- Vatandaşların müzakerelere katılımlarını sağlamak amacıyla; müzakerelerle ilgili **Kamu Bilgilendirme Ofisi** kurulması, müzakere ekiplerinin katılacağı "köy-meclisi" toplantılarının düzenlenmesi, ve müzakere edilen konularla ilgili halkın görüşlerini almak üzere düzenli olarak kamuoyu anketleri yapılmalıdır. Özellikle genç neslin ve kadınların katılımının sağlanması için çaba sarfedilmelidir.
- Resmi müzakere süreci ile kamuoyu arasında çift-tarafılı bilgi paylaşımını hedefleyen **Kıbrıs Diyalog Formu** en etkin şekilde değerlendirilmelidir.
- Mülkiyet konusunda, yerinden edilen insanların kendi tercihleri ve kabul edilebilir gördükleri seçenekler üzerine araştırma yapılmalıdır.
- Müzakerelerde "güvenlik" konusu ile ilgili yapılan görüşmeler garantörler ekseninden çıkarılmalı, insanların her iki toplum içerisinde de güvende hissedebilmeleri için nelere ihtiyacı olduğu görüşülmelidir.

SİYASİ PARTİLER VE KARAR VERİCİLER İÇİN ÖNERİLEN UYGULAMALAR:

- Her iki toplumda da siyasi partiler (özellikle daha önce irtibat kurmamış olan partiler) birbirleriyle daha fazla iletişime geçmelidir.
- Siyasi partilerin tabanlarının katılımıyla (özellikle gençlik örgütlerin ve kadın kollarının yer alacağı) kültürel çeşitliliği deneyim edebilecekleri ortak etkinlikler düzenlenmelidir.
- Siyasi partiler olarak sorumluluk üstlenilmeli ve müzakere süreci ile ilgili halkın görüşlerini alarak müzakerelere iletilmelidir.
- Diğer toplumun dilinin öğretilmesi amacıyla eğitim müfredatında gerekli olan düzenlemenin yapılabilmesi desteklenmelidir.
- Adanın her iki tarafındaki akademik toplumlar arasında işbirliğini sağlayabilecek düzenlemeler üretilmeli ve desteklenmelidir.
- Yasama kararlarının diğer toplum üzerinde yaratacağı (olumlu veya olumsuz) etkiler değerlendirilmeli ve dikkate alınmalıdır.

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ İÇİN ÖNERİLEN UYGULAMALAR:

İki-Toplumlu STÖler

- İki-toplumlu deneyimler okullarda ve üniversitelerdeki öğrencilere aktarılmalı ve basın aracılığıyla tüm ada genelinde paylaşılmalıdır.

Yerinden Edilen İnsanları Temsil Eden Kuruluşlar:

- Yerinden edilen insanları temsil eden kuruluşların gençleri Kıbrıs'ın geleceği konusunda fikir alışverişinde bulunabilecekleri etkinlikler düzenlemeleri, ailelerinin eskiden yaşadığı yerleri ziyaret etmeleri ve eski kuşaklarla iletişime geçmeleri konusunda teşvik edilmelidir.

Gençlik STÖleri

- Ada genelinde gençlik konseyleri oluşturularak ve Kıbrıs'ın geleceği için ortak görüşler inşa edilmelidir.
- Ortak konularda (ör: işsizlikle mücadele, mesleki yeteneklerin geliştirilmesi ve sosyal girişimcilik) iki-toplumlu atölye çalışmaları düzenlenmelidir.

Kadın STÖleri

- Kadınlar etkin yurttaşlık ve müzakerelerde etkin rol almaları konusunda desteklenmelidir.
- Bu amaçla, her iki toplumdan kadınların katılımıyla akıl gruplar oluşturularak, ada genelindeki tüm yerleşim yerleri ziyaret edilmeli, kadınların kamusal ve sivil yaşamda daha aktif olmaları teşvik edilmelidir.

Sosyal Amaçlı STÖler

- Her iki toplumda da aynı amaç (kanserele mücadele, aile içi şiddete karşı mücadele) için çalışan STÖler birbiriyle iletişime geçmelidir.

YEREL YÖNETİMLER İÇİN ÖNERİLEN UYGULAMALAR:

- İki toplumlu çok-kültürlü etkinlikler düzenlenmeli ve desteklenmelidir.
- Özellikle ara bölgede iki toplumun birilerinin tanışıp birlikte çalışabileceği ortak kullanım alanlarının yaratılması desteklenmelidir.
- Mümkün olduğunca, tabelalara, broşürlere veya bilgilendirici kamu ilanlarına diğer toplumun dilinde bilgiler eklenmeye başlanmalıdır.

DİNİ LİDERLER İÇİN ÖNERİLEN UYGULAMALAR:

- Barış dili kullanılarak tüm din ve inanç grupları arasında diyalog sağlanmalı.

ULUSLARARASI TOPLUM İÇİN ÖNERİLEN UYGULAMALAR:

- Önerilen uygulamaların hayata geçirilmesi için Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum etkin kişilere gerekli olan her türlü destek sağlanmalıdır.